

INHOUD

De verzonken jongen

7

Meester Mitraillette

315

DE VERZONKEN JONGEN

Ze vroeg of ik graag blauw zag.

‘Welk blauw?’

Haar vingers trokken voren door mijn stugge haardos.

‘Wel... het blauw van de hemel, van de zee en van bloemen.’

‘Tuurlijk dat,’ zei ik, ‘maar ik zie liever rood.’

‘Rood?’

Ze keek me nieuwsgierig aan.

Ik wachtte.

‘Waarom?’ vroeg ze ten slotte.

‘Omdat rood mij graag ziet.’

Ze glimlachte en kuste mij met duizend lippen.

Mijn moeder was een slanke vrouw met forse borsten en vosrode haren. ‘Rooie Zita’ werd ze weleens genoemd door de boerinnen in de beenhouwerij, terwijl ik als een spalk aan haar been vastzat en mijn vingers zich in haar hand opkrulden. Dan lachte ze met fonkelende ogen en kwamen er kuiltjes in haar wangen.

‘Het vuile hoerenjong,’ sisten diezelfde tongen als ze de deur achter zich dichttrok.

Ze had sproeten zo groot als de ogen van een dobbelsteen. Vooral in de zomer. Op haar bijna doorzichtige huid verschenen grillige cirkeltjes, eilandjes

in een rimpelloze zee van vlees, zo dicht tegen elkaar aan dat het leek alsof ze met een vergiet op haar gezicht in de zon had gelegen. Lange, lachende lippen toen ik haar dat zei. ‘Het zijn zoentjes van God,’ fluisterde ze, en daarna blies ze een handkus in mijn richting, waarop ik dan naar de badkamer spurte om in de spiegel te turen of er werkelijk een sproet op mijn gezicht geplakt was.

Gods kussen bleken echter verraderlijk. Ze kreeg huidkanker en de dag voor haar veertigste verjaardag werd ze begraven op het kerkhof van Elverdinge.

Na de mis trok de begrafenisstoet over het dorpsplein, dat was volgestouwd met kermiswagens, voorbij café ‘t Pompkot, langs het privédoein van de Franse gravin in de Vlamertingestraat, om eindelijk stil te houden voor de poorten van het kerkhof. Daar werd de kist geruisloos uit de corbillard gerold. Het kerkhof lag vlak bij het voetbalveld, aan de rand van het dorp, met alleen een vuile drinkput voor koeien ertussenin. Een wedstrijd was in volle gang. Het gejuich en de scheldwoorden van de supporters in de verte zwollen aan als een daverende donderroffel toen we het grindpad van het kerkhof op saffelden. Pastoor Goeghebeure stond daar al compleet geëquipeerd, kwispel in de ene en bijbel in de andere hand.

Het was een zaterdagmorgen onder de frisse ochtendzon in juni. De vleermuis mannen zetten de kist voor het gat in de grond neer. Een strakblauwe lucht huifde over het landschap van Elverdinge.

Na het gewauwel van de pastoor, haastig en ver-

ward omdat hij zijn twee trouwste misdienaars moest missen, lieten de mannen in zwart de kist in de grafkelder zakken. Ze zweetten en lieten het strakke touw soepel door hun handpalmen glijden. Mijn vaders naam en geboortedatum stonden reeds voorgedrukt op de grafplaat. Ik zie hem nog steeds staan, die zaterdagochtend, met een grauw gezicht, uitgeblust en grijzer dan ik hem ooit had gezien.

Mijn moeder werd onder de grond gestopt in het kermisweekend van juni 1988, onder godslasterlijk gevloek van voetbalsupporters. Ik stond voor het gapende gat en dacht aan de sproeten op haar huid, haar rode haren, en hoe de maden in hun glooiende speelveld oorlog zouden voeren over haar resten, dat alles in diepe duisternis gehuld, want in een doods-kist schijnt geen zon.

Toen de menigte na het kruisteken uiteenzwermdde en de boerinnen in groepjes aan elkaar plakten als kleefgras, luchtig keuvelend over hoedjes, tassen en schoenen, maar vooral over hoe mooi de kuiltjes in mijn moeders wangen waren geweest toen ze nog leefde en lachte, slenterden wij naar huis. Het grind van de bosdreef knerpte onder onze zondagse schoenen, die blonken in de zon. Merels doorkliefdde de lucht en vlogen ratelend over ons heen. Bij elke stap leek mijn vader kleiner te worden, dieper in de grond te zakken.

De dreef werd aan beide kanten omzoomd door jonge populieren, een erwacht die de uitvaart van mijn moeder ongevraagd maar plechtig opluisterde.

Mijn vader wankelde. Bert en ik gingen dicht tegen hem aan lopen, maar sloegen onze armen niet om hem heen. Hij deed het zelf, zijn rechterarm gelijk een lamme vleugel raar rechtopstaand omdat Bert de grootste was. Ik wist dat dit hem moeite kostte, want hij was een man die zwakheid in elke vorm verachtte. Het was toen ook de eerste keer dat ik mijn vader hoorde snikken. Zonder tranen. Op dat moment beseftte ik dat mijn vader voor altijd alleen zou zijn, dat als mijn broer en ik vanavond naar de kermis zouden gaan – en dat zou ik ook, want een afspraak met Vanessa wekte hoge verwachtingen – hij alleen in de halfduistere woonkamer, te midden van haar kostbare prullen, achter zou blijven. Het was niet het verdriet over het verlies van mijn moeder, noch het feit dat ik nooit meer haar hand door mijn haardos zou voelen dat toen die onwezenlijke pijn veroorzaakte, maar een diep medelijden met mijn vader. Een medelijden dat ik jarenlang als een molensteen op mijn maag zou voelen telkens als ik met hem praatte of hem zonder dat hij het merkte gadesloeg. Medeleven met die eenvoudige man met harde handen, die zijn rots in de branding had moeten loslaten, was in die tijd de akelig hardnekkige staart van al mijn gedachten.

Net toen we het einde van de bosdreef naderden, en vaders armen nog steeds rond onze schouders grepen, zag ik Vanessa. Ze had een grasgroene legging aan met witte sandalen eronder en wandelde parmantig in de richting van het dorpsplein. De kaken

van haar kont botsten tegen elkaar op telkens als ze een stap nam en haar heupen wrongen bochten in de lucht. We hadden afgesproken om elkaar rond een uur of zeven in de bosdreef te ontmoeten, weg van het getoeter en getier van de kermis. Die wonderbaarlijke welving van haar onderrug die uitbolde in de massa van haar achterste behekste me. De meeste vrouwen en meisjes van Elverdinge bezaten konten zo plat als de polder. Vannessa niet. Haar derrière was een treffen van vet en vlees, geenszins de puttige kwark van oude meisjes, maar strak en soepel tegelijkertijd. Ik vroeg me weleens af of haar voorouders hier niet waren gestrand in de buik van een Afrikaans slaven-schip, want ze had dezelfde vorm als twee negerinnen die ik op de markt van Ieper eens had gezien. Alsof ze met z'n drietjes uit één mal waren gekropen. Ik wuifde stiekem, maar ze zag me niet. Teleurgesteld strompelde ik verder met vader, die steeds zwaarder begon te wegen en zijn greep rond onze nekken geen seconde liet verslappen. Bert had een pijnlijke grimas op zijn gezicht. Vader leek onze hoofden in een wurg-greep naar elkaar toe te willen duwen, alsof hij ons nog eens zijn kracht wou laten voelen. Maar net toen ik er iets van wilde zeggen, verslaptten zijn armen en gleeed hij als een lege zak tussen ons in op de grond.

‘Vroeger waren de mannen beenhard,’ zei hij zonder ons aan te kijken.

En toen moest ik opeens denken aan grootvader Victor, die bij leven beenhard was geweest (dat was wat men vertelde), maar nu ook al steendood was.

Geen menselijk restje meer van over, waarschijnlijk. Of misschien toch wel? Lekkend slijm over bruine beenderen? Zijn begrafenis was voor pastoor Goegebeure een financiële tegenvaller geweest. Tot onze intense spijt leek niemand happig om bij de collecte de herinnering aan grootvader Victor voor de eeuwigheid te willen verzilveren, ook al was hij ooit de beste soldaat en enige buitenwipper van café 't Pompkot in Elverdinge geweest. Dus Bert en ik hadden als misdienaars bij de begrafenis van onze bloedeigen grootvader maar weinig verdiend.

Ik herinner me nog de zondagmiddag dat ik Victor voor de eerste keer goed zag. De tafel in de woonkamer was breed en hoog. Die middag maakte ik me los uit moeders armen en schuifelde langs de tafelfrand, aarzelend, voetje voor voetje, helemaal tot het uiteinde ervan, tot ik Victor kon zien zitten in zijn zetel bij het raam, zijn hond Loeloe als een opgerolde kokosmat aan zijn voeten. Victor keek door het halfdoorzichtige gordijn en peuterde met een mespunt tussen zijn tanden. Een vliegenmepper lag op de vensterbank boven de radiator. Toen hij me toch hoorde naderen, draaide hij zijn oude hoofd en glimlachte. Een glimlach die sinds die bewuste zondag altijd verscheen telkens als hij mij in het vizier kreeg.

Maar ik schrok. Een dik, wittig litteken spleet het gezicht van Victor in tweeën. Het begon in het midden van zijn voorhoofd, sneed diep door de linkerwenkbrauwboog, stopte even bij het oog, om dan weer met een diepe groef te beginnen in het vlees

van het jukbeen, over de wang, tot het aan de zijkant van zijn kin oploste in grijze stoppels. Ik weet nog hoe mijn blik zich aan het litteken vasthaakte en hoe Victor luidop lachte toen hij merkte dat ik hem zat aan te staren. Een getekende lach, alsof het litteken er niet mee instemde.

‘t Doet geen pijn,’ lispelde hij door het kerkhof van zijn tanden.

Ik knikte, wilde mijn ogen afwenden maar kon het niet.

‘Maar ’t is niet schoon, éh?’ siste hij.

Ik knikte nogmaals, beduusd.

Met moeite kon ik toch mijn blik losweken en ik haastte me terug in de armen van moeder, mijn achterhoofd tegen haar borsten, zodat ik Victors vreemde glimlach vanop veilige afstand kon onderzoeken.

Maar Victor was nu, na moeders begrafenis, een schim in mijn gedachten. Temeer omdat we hem nooit goed hebben gekend. Voor Bert en mij was hij die oude, kale boeman die elke zondag knikkebollend in zijn zetel bij het raam zat, met een pot druiven en een mes naast zich op de vensterbank.

‘Maar ’t leven gaat voort en de grond is hard,’ zei vader, die deed alsof hij weer kloek op zijn benen stond. Hij klopte het stof van zijn broek.

‘Met jullie komt het wel goed,’ zei hij, en verder ook nog dat snotterige veulens de gladste paarden werden.

Thuisgekomen vroegen de drie tantes, Cécille, Antoinette en Giselle, of Bert en ik geen pilletje moesten.

Of mijn vader geen pilletje moest.

‘Ik wil geen pillen,’ had vader nors geantwoord.

In zijn begrafenispak zag hij eruit als een kip in een ovenzak. Hij schudde zijn jas kwiek van zich af.

‘Het zijn niet echt pillen,’ antwoordden de tantes. ‘Het zijn eerder vitamines.’

‘Ik wil geen vitamines,’ zei hij, nog norser.

De tantes keerden zich vol medelijden op hun hakken om en keken Bert en mij meewarig aan, hun wangen verzakt als bij een oude teef.

‘Stoffeltje en Bertje, moeten jullie geen vitamien-tje?’

‘Ik wil geen vitamines,’ zei Bert.

‘Ik ook niet.’

Bert en ik lummelden wat in de rondte om van hun dwingende blik af te geraken, maar geen van beiden leken we in staat richting te geven aan ons lichaam. Vader zat ineengezakt in de zetel, nu omringd door nonkel André en de tantes, die hun vitaminen nergens kwijt konden. Zijn laatste, tijdelijke cocon van warmte en genegenheid voordat de avond zou vallen en hij eenzaam in zijn bed zou kruipen. Bert en ik slopen de keuken binnen en leegden de halflege fles martini die op tafel stond.

Toen iedereen de deur uit was en ik vanuit de keuken naar het kale achterhoofd van mijn vader zat te kijken, rook ik een bekende geur. Ik naderde hem en zag dat hij met moeders pruik in zijn handen zat. In haar laatste maanden in het ziekenhuis in Sint-Jan had ze haar lichaam dagelijks ingesmeerd met eau